

Ókontri

43

Jancsika, aki már másodikos volt, ma nem ment iskola után haza, hanem az Alvégben betért játszani Barczai Tibiékhez. Reggel otthon engedélyt kért és kapott rá. Többször előfordult már ez. A szintén másodikos Tibi a barátja volt, és attól sem kellett tartani, hogy étlen marad, mert Barczaiék ilyenkor a fiúkkal együtt megebédeltették.

Szombat lévén bableves volt kolbásszal, és miután megették, hátra vonultak a szérűre azzal, hogy ott játszanak. De nem játszottak, a játék csak álca volt. Meglógtag, ahogy előre kitervelték, és a Cigány-páston át a Felvégebe, majd onnan Jancsikáék temető melletti földjére mentek, amely az Árva-kert végéből nyúlt le a bekötő útig, és két nevezetességgel bírt. A laposán német katonasírok sorakoztak, lent a végében a garád pedig tele volt háborús hadiszerekkel.

A sírok nem érdekelték őket, annál inkább kíváncsiak voltak arra, ami a bokrok alatt van. Apróságokat, mint puskagolyót máshol is lehetett találni, és sütögették is el vöröstégla lyukába dugva, kapszlira sarazott, hatvanötös szöggel, a garád azonban komolyabb értékeket, aknákat, tüzérségi lövedékeket, gránátokat is rejtett, amelyeket a németek hagytak hátra, és a háború után ide hordták őket össze.

Nem figyelmeztetett tábla, de mindenki tudott róla, és gyerekek számára tiltott terület volt. Jancsikát sem engedték bele, ha ide jött a szüleivel. Legutóbb azonban, mikor az anyja Fánival krumplit kapált itt, túljárt az eszén. Azt füllentette, hogy átmegy a temetőbe megnézni a dédszülei sírját. A temetőkerítésben volt egy lyuk, és át is bújta rajta, de utána nem a sír felé vette az irányt, hanem a temető kapuján át ki az útra, az úton pedig le a garádroz, a garádroz az út felőli oldalára.

Mikor odagyűjtötték a veszélyes eszközöket, még kicsik, ritkák voltak a bokrok, de azóta megnöttek, megterebélyesedtek, úgyhogy Jancsikának nem kis gondot okozott a behatolás, aztán pedig az előre jutás. Meg kellett küzdenie a szárákkal, ágakkal, helyenként leguggolnia, négykézlábra ereszkednie, de fáradozását siker koronázta, elérte azt a zónát, ahol a kincsek heverték. Nem egy rakáson voltak, nem kupacban, hanem szanaszét, legtöbb az avar alatt vagy félent a földbe süllyedve. Sietnie, kapkodnia kellett, de így is többet szemügyre vett, és végül egy szokatlan, henger alakú aknánál állapodott meg, amely úgy festett, mint egy nagy, hosszúkás konzervdoboz, azzal a különbséggel, hogy egy csőszerűség nyúlt ki belőle a végén szíromszerűen széthajló rudacskákkal. Feküdt a földön, felállította, és megtisztította a ráragadt levelektől. Még nem rozsdásodott meg teljesen. Itt-ott látszott rajta, hogy valaha zöld volt. Hallotta, hogy az ilyesmit előbb hatástalanítani kell, kiszedni belőle a gyutacsot. Anélkül, hogy megérintette volna a rudacskákat, próbálta kicsavarni a csövet, de az meg

se moccan. Viszont mintha valami sziszegő hangot adott volna, mint a bicigli-szelep, mikor pumpálás után kihúzzák belőle a tömlővéget. De az is lehet, hogy csak képzelte, vagy valami kígyó sziszegett a közelben. Megint neki akart látni, amikor a nevét hallotta. Az anyja hívta. Gyorsan lefektette az aknát, és gondosan betakarta avarral, jelül mellé szúrt egy ágacs kát, és kijött a garádból. Ravaszul ugyanazon az útvonalon, a temetőn át tért vissza, megőrizve a látszatot, hogy a dédszülei sírjánál volt.

Nem vették be magukat mindjárt a bokrok közé. Előbb a sírok közt bóklásztak, mintha eperésznének, mert itt-ott földieper is termett a halmok oldalán. Arra az esetre keltették ezt a látszatot, ha valaki látná őket, a távolabbi földekről vagy a temetőből. Csak azután léptek akcióba.

Jancsika ment elől, mintha ismerné az utat, holott nem ez volt a helyzet, mert pár napja a túloldaltól hatolt be. Először nem találták a lelőhelyet, de aztán csak rábukkantak, magát az aknát viszont sokáig keresték. Jancsika már azt hitte, hogy megfűjták, pedig csak eldőlt a jel, vagy letaposta valaki. Lesöpörte róla az avar, és büszkén mutatta Tibinek. Nem vacakoltak a hatástalanítással. Majd kint a síroknál, gondolták, ahol nincs ilyen szorosság, és világosabb is van, vagy ott-hon, valamelyiküknél, attól függően, hová tudják becsempészni. Tibinek az akna nem volt elég, ő még kézigránátot is akart. Bemászott a sűrűbb részbe, ahol felállni sem lehetett, elkaparta a leveleket, és szerencséje volt, menten három kézigránát vált láthatóvá abból a fajtából, amelyet kukoricagránátnak hívtak azok, akiknek már volt, mert úgy nézett ki, mint egy kis cső kukorica. Kettőt a zsebébe gyömöszölt, egyet Jancsikának adott.

Már indultak volna kifelé, amikor két nagy fiú jelent meg tőlük pár méterre. Olyan hirtelen bukkantak fel, hogy meg sem próbáltak eliszkolni. Valami kijárt ösvényen jöhettek, mert nem ropogtak az ágak, semmi zajt nem csaptak. Kurta Józsi volt és Josko Flóri, mindketten nyolcadikosok, szenvedélyes gyűjtők és nagy szakértők hírében. Állítólag ismertek minden robbanószerkezetet, rajtuk nem fogott ki egyik sem, olyan pedig végképp nem fordulhatott elő velük, mint a náluk is idősebb Zvara Emillel. Annak tavaly felrobbant a kezében egy ruszki kézigránát, és bár csodával határos módon életben maradt, de örökre elnyomrodott a jobb keze, nem tudja az ujját mozgatni, és olyan görbére bénultak, mint-ha fogna velük valamit, pedig többször is megoperálták.

– Hát, ti mit kerestek itt? – förmedt rájuk Flóri. – Dikheld már – mondta Józsinak –, mi van az egyiknél, ugróakna, német ugróakna. No, tedd csak le! – szólította fel Jancsikát, és az ágakat széthajtva odament hozzá.

– De ez emménk, mink találtuk, a mi földünkön, mert a garád is emménk – tiltakozott az.

– A garád lehet, de ami benne van, az nem – jelentette ki Józsi. – Egy akna különben se csecsszopók kezébe való, mint ti vagytok.

– No, add ide szépen! – nyújtotta a kezét Flóri.

– Tessék – adta át az aknát lemondóan Jancsika.

Fájó szívvel, de engedelmeskedett, mert Tibinek már sírásra görbült a szája, és attól tartott, hogy önként átadja a kézigránátjait is, és tőle is elveszik az övét.

– Most aztán sipirc innen, és kint se lássunk benneteket! – parancsolt rájuk Flóri.

Lógó orral távoztak a garádból, de nem teljesen letörve. Némiképp vigasztalta őket, hogy legalább a kézigránátjaik megmenekültek.

– Hova mégy? – kérdezte Jancsika látva kint, hogy Tibi az út felé veszi az irányt.

– Haza.

– Haza? Dehogy megyünk haza – szögezte le Jancsika, aki nem törődött bele a veszteségbe. – Maradunk. Megvárjuk, amíg elhúzzák a csíkot, aztán visszame-nünk. Találunk még mi ott olyan aknát. Ahol egy van, ott van több is. Vagy ha nincs, jó lesz másmilyen is, tányérakna is, vagy valami ruszki akna, ami állítólag nem olyan jó, de jobb, mint a semmi.

– De meglátják, hogy nem mentünk el.

– Nem, mert elbújunk. Meg különben se erre gyönnék ki, hanem a másik ol-dalon, ahol bementek. Mért kerülnének?

– Hol bújol itt el?

– Hát, az egyik sírhalom mögött. Vannak olyan magasok, hogy eltakarnak – magyarázta Jancsika. – Emögött, ni – és a legtávolabbi sorhoz ment, és lehasalt egy mögé.

Tibi követte a példáját.

– Húzd be a farodat, hogy teljes takarásban legyél!

– De minek elbújni, mikor úgyse erre gyönnék? – okvetetlenkedett Tibi.

– Hátha mégis, sose lehessen tudni.

Jó negyed órája lapultak már így, fe-felemelve a fejüket, ki-kipillantva.

Tibi unta, és Jancsika lábaszárát is megcsípte egy hangya, és már-már azon volt, hogy feláll azt hívén, hogy elmentek, de a biztonság kedvéért előbb kiku-kucskált, és azt látta, hogy azok éppen kilépnek a bokrok közül.

– Bassza meg – sziszegte. Ha a szülei nem hallották, káromkodott, mint a többi gyerek. – Mért ezen az oldalon gyönnék ezek ki?

Hamarosan megtudták, mikor ismét felemelték a fejüket.

Ahelyett, hogy elmentek volna, közelebb jöttek, és letelepedtek a gyepre. Pontosabban csak Józsi ült le, Flóri guggolt, és nézte, amint az az aknán dolgozik. Ott volt előtte, a lábai közt, és éppen a csövére illesztett egy fogót.

– Te, ezek itt hatástalanítják – mérgelődött Jancsika.

– Meddig tart az? – kérdezte Tibi.

– Nem sokáig.

– Honnan tudod.

– Csak gondolom.

Vártak.

Csend volt, a garádban egy ökörszem cserregett, a Felvégből kutyaugatás hal-latszott.

Mikor megint kinéztek, Flóri még mindig az aknával bíbelődött, de Józsi már nem guggolt, hanem állt.

Eltelt vagy tíz perc. Jancsika remélte, hogy már elmentek, és éppen ki akart kémlelni, amikor fülsüketítő robbanás rázta meg a levegőt, lerepült a sapkájuk, és föld, fű hullott rájuk.

Rémülten néztek egymásra.

Lesöpörték a fejükről a földet, fűvet, és felemelték a fejüket. A füsttől először nem láttak semmit, de amikor eloszlott, borzalmas látvány tárult a szemük elé.

Az akna helyén egy gödörféle volt, Flóri seholt, csak Józsi ült kissé hátrább, hátra dőlve, a jobb kezével kitámasztva magát. A bal karja hiányzott, és ömlött a helyéről, a vállából a vér. Nem volt inge sem, csak a gallérja maradt meg belőle a nyakán. Fe akart állni, de nem tudott. Egy nagy nyílás tátongott a hasa közepén. Ahogy erőlködött, hirtelen kiszaladtak rajta a belső részei, a gyomra, bele, mája és talán az egyik veséje is. Előrehajolt, próbálta őket a kezével visszagyömöszölni. Először egyszerre mindet, nem ment, aztán egyenként, de úgy sem, mert kicsúsztak a kezéből.

A legrémisztőbb az volt, hogy közben meg se nyikkant, nem kiabálta, hogy segítség, nem jajgatott. Hallgatott.

Elborzadva figyelték.

Érezték, hogy tenni kell valamit. Odamenni, és valahogy segíteni, míg nem jönnek emberek a faluból, mert biztos jönnek majd, hisz hallhatták a robbanást, legfeljebb időbe telik, amíg ideérnek. De nem mozdultak, megbénította őket a látvány szörnyűsége.

Végül Jancsika nem bírta tovább nézni a hasztalan kínlódást, erőt vett magán, felugrott, és odaszaladt.

Józsi már szinte vérben úszott, de nem adta fel. Sikerült visszaterelnie a májat, a többivel azonban továbbra sem boldogult, illetve a vastagbéllel mégis féltent, valamennyit visszanyomott belőle, de a zöme kint maradt, a sliccén túl lenyúlt a földre, ahol beleakadt valamibe, gyökérbe vagy göröngybe.

Akaszd ki, kérte a tekintetével Jancsikát.

Az leguggolt, de csak a fejét rázta, nem mert hozzányúlni.

– Törj egy ágat! – suttogetta Józsi.

Jancsika hozott a garád széléből egy fagyalvesszőt, és odaadta.

Józsi előbbre hajolt, és ahol a bél visszakanyarodott, ott alá dugta, de nem bírta felemelni vele.

– Majd én – határozta el magát Jancsika, és kivette az ágat a kezéből.

Ismét leguggolt, és ugyanott, de ellenkező irányból alácsúsztatva a vesszőt, ám ahogy közelebb hozta vele, leesett, rá a vékonybélre, amely valamiért kupacban maradt. Onnan már átengedte volna Józsinak, csak hogy nem akarván fél munkát végezni, megtolta a vessző végével, amitől kilyukadt, és kifolyt a tartalma.

Felordított, undorodva dobta el a vesszőt, és elrohant. Át a sírhalmokon, fel az oldalon a krumplibokrok közt. Tibi, mint akit szintén kergetnek, utána. És meg sem álltak a tetőn lévő másik garádig, ahol elbújtak. De a borzalom velük jött, és elkísérte őket oda, aztán haza is, mikor órákkal később mégis előmerészkedtek, és visszamentek a laposra. Addigra ott már nem volt más, csak a véres fű és a gödör, mert közben megjöttek az emberek a faluból, és elvitték Józsit, aki, mint a szüleiktől megtudták, meghalt.

Flóri túlélte, csak könnyebben sérült meg, és elfutott. Ez azért volt lehetséges, mert ült, Józsi viszont állt, és az ugróaknára jellemző, hogy egy külön töltet olyan méteres magasságba előbb felrepíti, és csak aztán robban, és ezért találta telibe Józsit, legalábbis ezt állították, akik voltak katonák.

Mindketten alapos fejmosást kaptak otthon, pár napra el is tiltották őket egymástól, de ez semmi volt a lelki megrázkódtatáshoz képest, amelyet a baleset okozott. Tibi gyorsan kiheverte, de Jancsika hetekig, hónapokig nem tudott sza-

badulni a belső szervek látványától. Annyira szenvedett tőle, hogy még a hadiszerek gyűjtésével is felhagyott, azontúl még puszkagolyót sem vett a kezébe, és az anyját sem kísérte el többé azon a nyáron arra a földjükre. Sőt, arra sem lehetett rávenni, hogy Mindenszentekkor a temetőben részt vegyen a szokásos, közös gyertyaégetésen, pedig azt nagyon szerette, kivált, hogy megengedték neki, hogy utána a csonkokat a folyással együtt kiszedje a földből, és otthon új gyertyákat gyúrjon belőlük.

44

Steve hordott, Georgie-val. Nem volt már Mihály, elbocsájtotta, feleslegessé vált. A nagyfia lett a segítsége. Hazajött Egerből, miután mint kulákgyereket kizárták az ipari iskolából. Egyszerre maga rakta a kocsit, a kazlat, Georgie csak feladta a kényvet, de remélte, hogy az hamarosan átveszi a helyét, mert továbbra is örömet lelte a paraszti munkában, nem szegte kedvét, hogy nem lehet belőle villanyszerelő.

Dél lett, mire végeztek a soros fordulóval. Nem fogták ki a lovakat, vödörből megittatták őket, rájuk akasztották az abrakos tarisznyát, és bementek ebédelni a házba.

– Ez meg ma jött – mondta Júlia, miután végeztek az evéssel, és átnyújtott a férjének egy levelet. Maga nem evett velük, nem esett vissza a hagyományos háziaszszonyi szerepbe, amely kiszolgálást írt elő. Csupán azt akarta, hogy a férfiak minél előbb túl legyenek az ebéden, mert a hordás olyan, mint a tűzoltás, sietni kell vele.

– Furcsa – tette hozzá –, Franciaországból! Kivel levelezünk mi Franciaországban? Van ott nektek rokonotok?

– Tudtommal nincs – felelte Steve.

– Az én családomnak se.

– Valami Jaques Poulettől La Napoulból – nézte meg Steve a feladót.

Eszébe jutott, hogy annak idején a hajón megismerkedett egy francia asszonnal, még címet is cseréltek, de soha nem írt neki, még a nevét is elfelejtette. Az volna? Nemigen. Mért írna most? Több mint tíz évvel később.

Felszakította a borítékot.

– Jaj, ne az ujjaddal! Tönkretesz a bélyeget – szólt rá Júlia.

– Mít számít? Itt senki nem gyűjt bélyeget.

Steve kivette a levelet a borítékból, és széthajtotta.

– De hisz ez Kaliforniából gyött, az öregeimtől. Itt van, hogy Wheeler. Az apám írta, megint magyarul. Megismerem a kézírását.

Hangosan olvasni kezdte a levelet.

– *Kedves Fijam, Menyem, Gyerekek!*

Kivánom a Jóistentü, hogy soraim egészségbe tanájanak beneteket. Tán csudálkozol hogy én írok, nem anyád de neki már úgy reszket a keze, hogy csak kaparás az írása amit nem tunnátok elolvasni. Meg azon is meglepődhetel hogy magyarul, de meg akartam mutatni hogy nem felejtetem el még a magyart meg így a feleséged is el tudja olvasni ha te akadályozva lennél bár úgy tudom tud egy kicsit angolul.

Ne téveszen meg a feladó, nem kötöttünk Franciaországba és nevet se változtatam. Azér kapjátok onnan a levelet mert azt kérted hogy ne írjunk mert otthon ojan állapotok

vanak hogy aból is bajotok lehet. Csak hogy mink nem birjuk megálni és azt tanáltuk ki hogy előb oda küldjük anak a szeméjnek aki a kupertán van. A Helenék szomszédja egy francia ember és anak az unoka öcse az illető. Jóba vanak aval a szémszédóval es megkérték hogy kérdeze meg a rokonát hogy oda kúdhetyük e a leveliünket, továbbitaná e. Vállalta. Így hát kerülvével jutot el hozátok a level de még mindig job mintha egyátalán nem íránk aztán semmit se tunnátok felölünk, mink meg felöletek. No hát ez a hejzet a feladóval.

Mi van veletek? Megvattok e még? Van e még földed? Nem veték e el már azt is ami memmaradt? Hát a traktor? Kapol e már bele olajat vagy mégmindig a két lóval dógozol? Minyő vót a tél? Hogy telettek a vetéseid? Kell e még repcével kínlódnod? Tudtad e tejjesíteni a beadást? Meghatták e a fejadagot? Van e még marhád? Mivel főz a Júlia ha magatoknak nem vághattok disznót? Veszíték a zsírt? Esztek hetente legalább ecser húst? Kéne, pláne neked hogy erőd legyenék. A csirke is jó de a marha vagy a disznó jobb. Hogy van a család? Mekkora a Jancsika? Nagy lehet már. Második osztájos igaz e? Hát a Georgie? Hogy smakkol neki a tanonccság? Én a helyébe high schoolba mentem vóna vagy hogy is hijják otthon azt az iskolát ami junior után van?

Te ide hallgass, anyádóval már többször íratam, hogy ne kínlógygál ott tovább hanem adjad fel és gyere haza. Ezt kívánja a józan ész, nincs értelme várni. Nem tehetel róla hogy nem sikerült. Nem a te hibád, hogy az van ami van hanem a Hitleré, a Sztaliné meg a Roosewelté is aki Isten nyugosztalják de lepaktált a Sztalinval. Nem lesz már az ókontriba jobb, a te életedbe nem. Nem várjad meg, míg földön futóvá tesznek vagy börtönbe zárnak. Gondojjál a családotra ha magadat feláldoznád is. Mi lesz velek, a felségedvel meg a két gyerekvel? Csak egy szavadba kerül és kúggyük a hajó jegyeket meg annyi pénzt amennyi a vonatra kel. És ha megkaptad indújátok. Ki kel hogy engegyenek az országbu. US álampolgár vagy és Georgie is. A Júlia nem és a Jancsika se de a hites feleséged, a kisgyerek meg az édes fjad. Kel hogy út levelet kapjanak. Egy család vattok amit nem akarhatnak szét szakítani. A kommenistáknak is van családjá, tuggyák hogy mi az. Nem tehetik meg hogy tégedet hannak kigyönni őket meg nem. Nem tarhattyák őket vissza, magukba, családfő, támasz nélkül. Még ha te itt lennél ók meg ott akkoris azon kelene hogy legyenek hogy kigyöhesenek, mert olyan is van hogy családegyésítés, mert az törvény, hogy együt legyenék az ami együbe tartozik.

Ha másként nem megy menjél el Pestre. Van ott US köveccség. És kerjed meg őket hogy segiccsenek. Beszéjjenek a kommenistákoval, hogy családostu engegyenek ki. Ők is ott vannak, a köveccségiek, aztán láttják mi fojik az országba. Meg ha vakok süketek is akkor is kutya kötelességük segíteni. Azé tarcsuk őket az adónkból, hogy képviseljék Amerikát az amerikai érdekeket és te amerikai vagybár magyar is de ez nem tartozik rájuk.

It nincs semi különös újság. Megvagyunk, csak egésség nincs ami nem csuda mer már a 81ediket taposom. Nagyon fogy az erő úgy hogy egy kis konyha kertet kivéve a földvel egészen felhagytam már csak marhával foglalkozok. Ami liszt kel a konyhára meg zab a lónak, szem a baromfinak azt vesziük. Van egy emberem is, fél mexikói, de rendes, megbizható, itt lakik velünk a házba, a te régi szobádba. Legjobb vóna már eladni a ranchot, és bekötözni Santa Paulába, hogy ha történik velünk valami akkor a Helen közelebe legyünk ne it kint ahol senkink sincsen. De egyelőre nem tudom magam rászánni, reménykedek, hogy csak haza gyössz, aztán átveszed, nem jut idegen kézre és nekünk se kell elmennünk innen hanem itt húnyhatjuk le szemünket ha letelt az időnk.

Aszongyák az aszonyok tovább élnek meg joban bírják az öregséget. Hát lehet hogy engem előb szólít az Úr de a másik része nem igaz, anyád gyorsaban szerel lefele mint én.

Írtam hogy már nagyon reszket a keze bár a leves még megmarad a kanalába. Fijatalab mintén de úgy fáj a lába hogy alig bír menni. Ülve még megfőz ha mindent a kezébe adok de már nem fej mos takarít és tyúkokat se eteti. Én fejek látom el a baromfit, csak a takarítást csináltassuk a mexikói felségével, aki nem it lakik hanem Saticoyból gyön minden második héten.

Bátyád nővéred húgod jól vannak legalábbis mink így tuggyuk. Helen kijár hozzánk bár ujaban ritkán gyön mer a jányának gyereke születet aztán avval van elfoglalva, Jimet a télen látuk utoljára de rendszeresen ír és azt veszem ki a leveleiből hogy jól megy neki. Legutóbb például televisiont vettek, ha tudod mi az. Olyanforma szerkezet mint a rádió de nem csak halani lehet azt aki beszél benne, hanem látni is meg minden egyebet amit mutatni akarnak. Egy bánata azért van. Johnny fia aki mint tudod olajmérnök lett még mindig nem házasodot meg pedig ő már unokát is szeretne. Ugyan minek kérdezem én hisz Johnny Oklahomaba lakik és nem sokat látna ő abból. Van két jánya is, csak hát azok még kiskorúak. Most jut eszembe, a Rose nincs is olyan jól. Maga van a kisjányával mert az ura ott hagyta. Fogta magát és lelépet mint a te Anitaád annak idején amiből látszik hogy nemcsak a nők felelőtlenek már. Többször látogat haza mint Jim mert magányos bár az igaz hogy Pasadena közelebb van mint Riverside mert hogy közben oda egy otani iskolába helyeztete magát nem akart Newhallban maradni az emlékek miat. Irhatnál neki a francia címen keresztül biztosan örülne.

No, enyi elég is eccerre. Már nagyon nyomja az orromat a pápaszem, úgyhogy leve-szem és abba-hagyom.

Irjál minél előbb és tudassad hogy döntötél.

Vigyázzál magadra és a családodra.

Es még valami. Ne húzzá újjat a kometistákkal mert azt tartja a mondás hogy nem jó szélvel szembe húgyozni. Érd el hogy kiengegyének beneteket és kész.

Isten veled, veletek és velünk is.

*Szerető apád.
Anyád nevében is.*

Steve Júliára nézett.

– Hm, hm – ingatta az a fejét.

– Csak ennyit mondasz?

– Ennyit, a többit tudod.

– Szerintem nagyapának igaza van – jegyezte meg Georgie angolul.

– Szerintem is – felelte Steve.

– Akkor visszamegyünk?

– Majd meglátjuk.

Steve összehajtotta, a borítékba csúsztotta a levelet, és visszaadta Júliának.

– Gyerünk, fiam, vár a munka – és kiment Georgie-val a házból.